

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

PRICE 50 CENTS

NOVEMBER 15, 1982

NR. 21.

Rašo kun. dr. Juozas Prunskis

LAIŠKAS IŠ ISPANIJOS

SPAUDŽIA BOLŠEVIKUS MADRIDE

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA savo informacijos direktorių kun. dr. J. Prunskį pasiuntė į Madridą sekti vykstančią konferenciją, įteikti įvairių kraštų atstovybėms bei delegacijoms ALTO specialiai paruoštą memorandumą, primenant ir ginant Lietuvos reikalus. Kun. dr. J. Prunskis taip pat yra dažnas Sandaros bendradarbis. Jis šį laišką Sandarai iš Madrido išsiuntė lapkričio 17 d., o gautas Chicagoje lapkričio 23 d.

Madrido konferencijoje veikia gyva. Kasdien vyksta po vieną ar du posėdžius. Nenutrūko konferencija nė Brežnevi mirus. Jo mirties proga reikšdamas užuojautą, JAV delegacijos pirmininkas ambasadorius dr. M. Kampelmanas pareiškė, kad "padėjus į šalį rimtus nesutarimus su jo komunistine ideologija, turime pasakyti, jog jis, būdamas savo partijos ir krašto vadas, paliko neišdildomą žymę mūsų laikų istorijoje". Pacitavęs prez. Reagano užuojautos žodžius, dr. Kampelmanas priminė visų pareigą panaudoti Madrido konferenciją Europos taikai ir saugumui užtikrinti, o tą galima padaryti kai ne vien žodžiais, bet ir darbais būsime ištikimi Helsinky priimtoms pasižadėjimams.

PASIMATYMAI SU GRAIKIJOS AMBASADORIUM

Budėdamas konferencijos rūmuose, Madrido širdyje, pradžiugau sugavęs Graikijos delegacijos pirmininką, ambasadorių Demetre Papadakis. Paklaustas apie konferencijos išpūdžius, jis prabilo:

- Būtų dar peranksti spėlioti, bet vyksta patenkinamai.

Ėmiau jam pasakoti, kad Lietuva netekusi laisvės, kad turime nemažai kalinamų disidentų, kad ieškome konferencijos delegacijų užtarimo, ypač kas liečia žmonių teises, perskirtas šeimas.

- Žinau apie tai, - pratarė ambasadorius. Jam įteikiau Alto išleistą knygėlę "Lituanian".

Ambasadorius pratarė, kad būtų gerai, jei parašytum savo vardą. Parodžiau jam, kad yra mano vardas, kaip parašiusio šią knygėlę.

Konferencijoje ypač didelė Sovietų Sąjungos delegacija - net 32 žmonės.

Vadinamas "Freedom House" raštu kreipėsi į konferencijos delegatus, prašydamas priminti nuostatą, užtikrinti laisvę steigti Helsinkio grupes, kurios sektų, ar laikomasi jo nuostatų ir kad tų grupių nariai būtų apsaugoti nuo įkalinimo ar nuo steigimo vyriausybės kontroliuojamų grupių jų vieton.

DRĄSŪS ŽODŽIAI MASKVAI

Drąsų žodį Madrido konferencijoje lapkričio 16 d. pasakė Austrijos delegatas ambasadorius Fr. Ceska. Jis priminė laisvosios Unijos - "Solidarnosc" užgniauzimą. Priminė, kad turima žinių apie Lenkijoje tebekalinamus 750 žmonių. Pabrėžė, kad dabartinis suvažiavimas yra daugiau negu konferencija - tai pastangos sudaryti visos Europos elgimosi kodeksą. Būtų istorinė klaida, jei šios pastangos mirtų dėl pasitikėjimo stokos.

Taiklus žodis lapkričio 16 d. buvo pasakytas D. Britanijos delegacijos vadovo - ambasadoriaus A. J. Williams. Jis stipriai priminė priespaudą Lenkijoj, Maskvos suvaržymus išvykti, cenzūrą, suvaržymą politinių teisių ir žmogaus laisvių. Tas mielas britas priminė ir įsiveržimą į Afganistaną, nelydžiant kraštui pačiam spręsti savo likimo. Paėmė Maskvą už priespaudą asmenų, priklausančių Helsinkio grupėi, areštus, varžymą religijos ir minties laisvės. Atkreipė dėmesį į neseniai įvykusį telefonu susisiektimo nutraukimą su vakarais, radijo trukdymus. Pagaliau, pažymėjo, kad negalima daryti vien žo-

dinių pažadų, kai reikia, kad juos paremtų darbai.

JAV DELEGACIJOS ŽODIS

Tą pačią dieną kalbėjo JAV delegacijos pirm. M. Kampelmanas. Jis pabrėžė, kad į šią konferenciją susirinkusios delegacijos atstovauja net 1,044, 821,000 žmonių, reikalavo, kad žmonėms būtų išsaugota pasirinkimo laisvė. Pasmerkė Valesos kalinimą net per 11 mėnesių.

Kampelmanas savo kalboje pacitavo Jonao Pauliaus II žodžius, kad priešpajauda pažeidžia pagrindines žmogaus ir visuomenės teises ir priminė arkiv. Glemp, kuris pasakė, kad Lenkijos kariškoji valdžia apkartina tautą. Pabrėžė sąžinės laisvę ir reikalą spręsti žmogaus teisių problemas.

BELGIJA PRIMENA MASKVAI

Belgijos delegacijos pirmininkas ambasadorius Rene Panis tą pačią dieną kalbėdamas išreiškė Belgijos nusistatymą skirti pirmą vietą pasitarimams tarp vyriausybių - dialogui; tuo norima sumažinti įtampą ir sustiprinti taikos viltis. Belgijos vyriausybė ir žmonės mano, kad Madrido pasitarimai yra pagrindinės svarbos, siekiant vystyti dialogą tarp rytų ir vakarų. Bet tas dialogas bus sėkmingas, jei bus vedamas pasitikėjimo dvasioj, laisvai, be grėsmės ir prievartos. Gi to bus pasiekta pilnai laikantis susitarimo, pasirašyto Helsinky. Belgų viešąją opinią drumsčia Afganistane pastatymas vyriausybė, kuri tam kraštui svetimai, Afganistano reikalui Maskva nepateikė jokio priimtino sprendimo. Belgų viešoji nuomonė stebi gausėjantį prievartos veiksmus prieš žmogų. Kyla sąjūdis prieš Rusijos sukauptą karinę jėgą, kuri juk nėra reikalinga apsigynimui.

Ir įvykiai Lenkijoje yra visiškai priešingi Helsinkio susitarimui. Šimtai Lenkijos žmonių yra kalinami tik už tai, kad jie patikėjo duotam žodžiui. Solidarumo slopinimas yra prieš daugumos valią. Tikimės, kad iš kalėjimo išleidimas Valesos bus pirmas žingsnis kelyje į žmogaus teisių pagerimą, o toliau - į pasitikėjimo atstatymą.

Pasibaigus posėdžiui, sutikau Belgijos ambasadorių Panis. Ėmiau jam pasakoti apie areštus mūsų lietuvių, keliančių balsą dėl žmogaus teisių, pasakojau apie perskirtas šeimas.

- Žinau visa tai, žinau, - kartojo ambasadorius. Maloniai paėmė mūsų paruoštą memorandumą apie žmogaus teisių laužymą Lietuvoje.

Konferencijoje nemažai spaudos atstovų. Sutikau Tasso korespondentą. Jis maskvietis, žmona ukrainietė. Ėmėmės kalbėtis, jam priminiau Maskvos deportacijas iš Lietuvos, šeimų perskyrimus, Lietuvos okupaciją ir mūsų tautos teisę į nepriklausomą gyvenimą, Jis, žinoma, palaikė oficialią Maskvos liniją, bet mačiau, kaip jam veido šone muskulas trūkčiojo, lyg išduodamas, kad jis ne viską kalba kaip mano.

Padaviau jam Alto išleistą knygėlę "Lituanian". Viršely pamatęs parašą po bolševikų išgriautu Lietuvos laisvės paminklu, pratarė, kad jis jaučiaš kokia kryptim leidinys parašytas, bet vis tiek sakė perskaitysiąs.

Habla para YA el padre Prunskis, director del centro Lituanos por la In

Lituania, una Iglesia apla

Trescientos cincuenta mil lituanos están deportados en Siberia, muchos de religiosos. Algunos sacerdotes son ordenados en secreto. A la larga las cosas es el pueblo y otra el régimen

En Lituania, algunos sacerdotes se ordenan en secreto y hay conventos y religiosos clandestinos. Lo afirma el padre Joseph Prunskis, director del diario católico «Draugas» («Amigo»), que se edita en Chicago y que se distribuye entre el millón de lituanos que viven en los Estados Unidos. Sólo en Chicago viven 100.000 lituanos.

El padre Prunskis es también director de información del centro Lituanos por la Independencia de Lituania. Su padre y cuatro de sus tíos murieron deportados en Siberia. Su madre pasó seis años allí. Es autor de 36 libros y folletos y de más de 10.000 artículos publicados. Ha venido a España para hablar con los jefes de las delegaciones presentes en la Conferencia de Seguridad y Cooperación Europea. Ha hablado ya con 14 embajadores y ha intentado también entrevistarse con el hijo de Andropov, que es miembro de la delegación soviética, pero se le ha contestado que no concede entrevistas. En general, está contento de la actitud de los delegados y de su interés por defender los derechos humanos y hacer posible la reunificación de familias divididas por las fronteras de los países.

El padre Prunskis lee todo lo

bre, Día de los Difuntos, no se permiten las visitas a los cementerios. Los sermones de los sacerdotes son escuchados por la Policía. Para actuar como sacerdotes deben contar con el permiso del Gobierno, y si un sacerdote es presionado para que lo trasladen a otra parroquia más pequeña. En los últimos tres años, tres sacerdotes han muerto en extrañas circunstancias en Lituania e informes confidenciales recibidos por el padre Prunskis acusan de tales muertes a la Policía secreta.

De los cuatro seminarios que había en Lituania, hoy sólo queda uno. Los comunistas permiten la subsistencia de este seminario porque saben que si prohíben completamente los seminarios habrá igualmente vocaciones, pero secretas, añade el padre Prunskis. Prefieren, en conse-

El padre Prunskis

controlada lotes tienen por ejemplo, mpoco pueos de ayuda la iglesia ha e el año 40. rucción en el rminó, en el c convertida

nos, ya que muchos jóvenes están avasallados por la propaganda atea y no disponen de otra prensa. El sistema tiene a la población aterrada. El Gobierno es agresivo porque sabe que los lituanos no quieren el comunismo.

Lituania, comenta, fue ocupada en el año 39 tras el pacto entre Stalin y Hitler. Primeramente Lituania quedó para los alemanes, pero luego los rusos pagaron siete millones de marcos en oro y recibieron permiso para ocupar-

Para dar una idea del clima que existe entre la población, el padre Prunskis cuenta el caso de

VATIKANO IR JAV DELEGACIJOS

Madrido konferencijoje stiprų pareiškimą Vatikano vardu padarė Msgr. CANALINI. Tiesiog pabrėžė, kad žmogaus teisių varžymas, tai skelbimas karo žmonėms. Turėjau progos išsikalbėti su Vatikano delegacijos nariu kun. P. Grossrieder, perduoti jam Alto memorandumą ir paprašyti prielankumo lietuviams.

Nuoširdų pasikalbėjimą turėjau su JAV delegacijos pirmininku ambasadoriumi M. Kampelmanu. Jis užtikrino amerikiečių prielankumą lietuviams ir skatino plėsti kontaktus su kitomis delegacijomis, kurias nori paveikti Maskvos blokas. Jis linkęs kelti pavardes, kuriems neleidžia iš Lietuvos išvažiuoti, kurie kalinami, bet rūpinasi, kad tuo nepakenktų. Užtikrinau, kad žmonių skriaudų kėlimas jiems tik padeda. Ambasadorius Kampelman mano, kad Madrido konferencija tęsis gal iki gruodžio vidurio, o gal dar ir po Naujų Metų.

PAJAUJO KNYGOS RECENZIJĄ AMERIKIEČIŲ LAIKRAŠTYJE

Baltimorėje leidžiamame savaitraštyje THE CATHOLIC REVIEW (1981.7.17.) išspausdinta dr. Juozo Pajaujo knygos SOVIET GENOCIDE IN LITHUANIA recenzija. Knygų skyriaus redaktorius Charles Fecher rašo, kad Pajaujo knyga yra "kruopščiais tyrimais ir dokumentacija paremtas veikalas apie Sovietų žiaurumus jo gimtinėje. Pajaujo aprašyti ištremtų lietuvių gyvenimai atskleidžia išraiškiausią ir smulkmeniškiausią rusų darbo stovyklų vaizdą anapus Solženicyno GULAGO SALYŲNŲ tomų. Genocidas yra svarus žodis, primenantis "holocoust" ir nacių bandymą išnaikinti žydų tautą, bet Pajaujo knygos puslapiai palieka ne daug abejonės, kad Sovietai sąmoningai bando išnaikinti lietuvius, tam tikslui naudodami kiekvieną įmanomą nusi-kaltimą ir brutalumą." (ELTA)

Artinantis Kalėdų ir Naujųjų Metų šventėms, sekančiuose Sandaros numeruose (Nr. 22, 23 ir 24) bus dedami sveikinimai.

Sandaros rėmėjai prašomi sveikinimus siųsti kiek galint anksčiau.

Šis Sandaros nr. išleistas lapkričio 30 d.

~~~~~  
(Dalis iškarpos iš Madrido leidžiamo ispanų kalba laikraščio "Va", lapkričio 25 d., 1982).

Laikraščio reporteris aprašo apie pasikalbėjimą su kun. dr. J. Prunskiu, paliečiant okupuotos Lietuvos būklę. Ispanų spauda pageidauja daugiau žinių apie pavergtą Lietuvą.

~~~~~


DR. KAZYS BOBELIS, VLIKO pirmininkas ir ALTO garbės pirm.

Sandaros bankete, kuris įvyks 1982 m. gruodžio 11 d., šeštadienį, Dariaus ir Girėno salėje, Chicagoje, bus pagerbtas VLIKO pirmininkas dr. Kazys Bobelis.

Iš rengėjų-Sandaros 77 kp. pirm. V. Uznio ir C. V. vicepirm. Juliaus Kuzo tėko patirti, kad jau visi staliai išparduoti ir bus sunku sutalpinti visus norinčius dalyvauti. Banketui pravesti pakviestas buv. Chicagoje teisėjas A. Wells. Meninėje programoje dalyvauja p. Linda Burbienė. Sokiams gros Neo-Liths orkestras.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone Yards 7-4789

or (312) - 543 - 8198.

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

VYRIAUSIAS LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETAS
SUPREME COMMITTEE FOR THE LIBERATION OF LITHUANIA

1611 CONNECTICUT AVENUE,
SUITE 2, WASHINGTON, D.C.
202/667-1980

VLIKO SEIMO REZOLIUCIJOS

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteta sudarančių grupių atstovai, susirinkę metiniame Seime, Los Angeles mieste, 1982 m. lapkričio 6-7 dienomis, priėmė sekančias

rezolucijas:

Seimas solidarizuoja su pavergtųjų Lietuvos brolių ir seserų vedamą nenuilstamą ir ryžtingą kovą dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, tikėjimo ir sąžinės laisvės ir kitų pagrindinių žmogaus laisvės ir teisių, pripažintų tarptautiniais aktais ir sutartimis. Ir su gilia pagarba ir liūdesiu mini kovotojus, kurie yra žuvę, ar kenčia kalėjimuose, priverčiamą darbo stovyklose, psichiatrinėse ligoninėse ar trentyje.

Seimas išklauses pranešimą apie Europos Parlamento iniciatyvą, liečiančią Lietuvos, Latvijos ir Estijos dabartinę būklę, ir imdamas dėmesį VLIKO Valdybos, diplomatinė atstovų ir atskirų politinių organizacijų tuo reikalu atliktus žygius, ragina VLIKO Valdybą, bendradarbiaujant su Lietuvos diplomatinė tarnyba ir kitomis politinėmis organizacijomis, sekti Europos Parlamento darbus ir imtis reikalingų žygių, kad pasiūlyta Europos Parlamento Politinės Komisijos rezoliucija būtų priimta Europos Parlamento pilnaties sesijoje.

Seimas apgailestauja, kad JAV teismuose kai kurie lietuviai yra kaltinami remiantis Sovietų Sąjungos įstaigų pateiktais suklustotais daviniais,

Seimas pritaria ALTO Valdybos iniciatyvai suorganizuoti specialų komitetą tokiems lietuviams ginti, ir

Kviečia VLIKO Valdybą per savo įgaliotinius įsijungti į tokio komiteto veiklą ir reikiamos teisinės ir finansinės paramos sudarymą.

Seimas reiškia pasitenkinimą Amerikos Lietuvių Tarybos glaudžiu bendradarbiavimu su VLIKU.

Seimas laiko Lietuvos laisvinimo pastangų derinimą vienu iš VLIKO uždavinių. Pastebėdamas, kad Lietuvos laisvinimo pastangose lietuviškų organizacijų tarpe kartais trūksta darnos, o iš kitos pusės atkreipdamas dėmesį į tai, kad Los Angeles mieste, kur vyksta šis Seimas, Amerikos Lietuvių Tarybos skyrius ir JAV Lietuvių Bendruomenės skyrius savo veiklą derina, Seimas sveikintų iniciatyvą panašų bendradarbiavimą išplėsti ir į kitas JAV-ių vietas.

Seimas pageidauja, kad Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Valdyba, susitarusi su Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba, imtųsi iniciatyvos sušaukti Lietuvos laisvinimo veiksnių konferenciją.

Seimas, išklauses JAV Prezidento Ronald Reagano sveikinimą, adresuotą VLIKO pirmininkui dr. K. Bobeliui Seimo sušaukimo proga, dėkoja Prezidentui ir Ponai Nancy Reagan už jų sveikinimus ir pakartotiną JAV nusistatymą nepripažinti Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą, ir jų padėtinančius ir viltį keliančius žodžius atgauti Lietuvai laisvę.

Seimas dėkoja taip pat visiems kitiems sveikinusiems VLIKO Seimą už jų pareiktus linkėjimus ir paramą.

Seimas užgria VLIKO vadovybės atliktus darbus ir reiškia padėką Valdybai ir jos pirmininkui dr. K. Bobeliui, skatindamas ir toliau vesti nenuilstamą kovą dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo ir ypač plėsti ir stiprinti veiklą Europoje.

Seimas dėkoja Tautos Fondo Tarybai ir jos pirmininkui A. Vakseliui, Tautos Fondo Valdybai ir jos pirmininkui J. Giedraičiui, taip pat Kanados Tautos Fondo Atstovybės pirmininkui A. Firavičiui ir kitų kraštų Atstovybėms, visiems darbuotojams už jų sėkmingą aukų telkimą, o taip pat visiems aukotojams už jų gausias aukas ir kviečia visus ir toliau dosniai remti Tautos Fondą.

Seimas pakartotinai kreipia lietuvių visuomenės dėmesį į tai, kad testamentais nesutvarkytas turtas atitenka vietos valdžiai ar kartais komunistinio režimo patikėtiniams.

Seimas skatina visus lietuvius pasinaudoti Tautos Fondo teisinių patarėjų pagalba, ruošiant testamentinio palikimo dokumentus, kad jų turtas nepatektų į Lietuvos okupanto rankas.

Seimas dėkoja Los Angeles Seimo Rengimo Komitetui ir jo pirmininkui inž. Antanui Mažeikai už gražiai suorganizuotą Seimą, banketo programos dalyviams už jų puikų programos atlikimą ir visiems prisidėjusiems prie sėkmingo Seimo pasisekimo. Didelė padėka priklauso taip pat vietos klebonui, prelatui J. Kučingui už maldas Seimą atidarant ir ypač už iškilmingas pamaldas Šv. Kazimiero bažnyčioje.

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.),
P. Bružas (techn.).

Skryžių red.: Janė Bajerčienė (Šeimininkų sk.),
Vaclovas Prūsas (Pensininkų žinios),
Antanas Adomėnas (English sect)

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos:
Pirmadieni, Antradieni ir Trečiadieni

10 val. - 12 val. ir kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti (312) - 543 - 8198.

SANDAROS ATSTOVAI

So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Čaplikas;
Los Angeles - inž. Juozas Ruokis;
Detroit - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbu, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

SANDAROS BANKETAS

Sandariečiai pagerbs

VLIKO pirm. Dr. K. Bobelį

SANDAROS 77 kuopa, Chicagoje, gruodžio 11 dieną rengia banketą, kuriame bus atžymėta Sandaros 68 metų sukaktis ir pagerbtas su dideliu pasišventimu dirbantis Lietuvos laisvinimo darbu VLIKO pirmininkas ir ALTO garbės pirmininkas DR. KAZYS BOBELIS.

Bankete dalyvaus svečių ir iš kitų miestų. Banketas įvyks Dariaus - Girėno salėje. Šokiams gros Neo-Liths orkestras. Įėjimas auka - \$17.50 asmeniui.

Lithuanian National League of America

VYTO UZNYNS, PRES.
3752 W. 69th Place

Sandara Lodge #77
Chicago, Illinois 60629

(312) 582-0254

Banketo vadovas - Julius R. Kuzas, Jr.

BOSTON

A.L.T. SANDAROS 7 kuopos
SUSIRINKIMAS

A.L.T. Sandaros 7 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks š.m. gruodžio-December mėn. 19 d. antrą val. po pietų, So. Bostono A.L. Piličių Draugijos patalpose. Po susirinkimo žemutinėje Klubo salėje - "kafeterijoje" bus pietūs. Visą maistą pateiks Klubo vadovybė. Kuopos nariams, vienam asmeniui kainuos trys dol., o svečiams po penkis dol.

Prašome kuopos narius kuo skaitlingiausiai dalyvauti, nes bus ateinančių metų naujos valdybos rinkimai ir reikės daug kuopos įvairių reikalų aptarti. Be to, po susirinkimo, pietų laiką bus galima pabendrauti, jausiai ir linksmai praleisti laiką su savo bičiuliais.

Vladas Bajerčius
Kuopos sekretorius

BROCKTON, MASS

Brocktone gyvenantis jaunas ir daug žadantis sportininkas lietuvis Steponas Venckus labai palankiai buvo aprašytas "The Sunday Enterprise" rugsėjo 5 d. (To laikraščio iškarpos buvo atspausintos pereinamo Sandaros numerio "English Section" sk.)

Nors St. Venckus dar nėra tiek žinomas, kaip Dick Butkus, Vytas Gerulaitis, bet kai kurie futbolo žinonai jau dabar tvirtina, kad "Venckus is a bonafide diamond - in-the-rough."

PREKYBA GINKLAIS

Kiekviena valstybė yra atsakinga už savo saugumą. Krašto apsauga yra brangi ir neišvengiamai rišasi su ginklų pirkimu. Mažiau išvystytos valstybės nepajėgia išlaikyti fabriku ginklams gaminti, todėl juos perka užsienioose. Nepriklausoma Lietuva pirkdavo sau ginklus Vakarų Europos valstybėse iš komercinių bendrovių, kurios, jų vyriausybės leidžiant, parduodavo savo gaminius tiems, kurie jų norėjo ir pajėgė užmokėti.

Šiais laikais pagrindiniai ginklų tiekėjai yra JAV, Sovietų Sąjunga, Prancūzija, Anglija, Šveicarija, Izraelis. Nežiūrint teigimų, kad Vakarų valstybės yra priešingos ginklavimuisi ir neatsakomam ginklų pardavimui, ginklų eksportas iš JAV 1981 metais rodė smarkų padidėjimą ir yra reikšmingas savo pajamomis. 1970 metais JAV parduodavo už 1 milijoną dolerių ginklų, 1980 metais JAV ginklų eksportas siekė 16 milijonų dolerių. Bendra ginklų prekyba 1970 metais buvo 9 milijonai, o 1980 metais ji pasiekė 20 milijonų dolerių. Pastebėtina, kad JAV preky-

ba ginklais per dešimtmetį pakilo iš vienos devintos dalies į tris ketvirčius visų vakarų valstybių apyvartos.

Sovietų Sąjungos ginklų eksporto dydis ir kainos nėra žinomi, bet yra spėjama, kad jie dabar eksportuoja maždaug tiek pat, kiek JAV. Šio dešimtmečio bėgyje Sovietų ginklų eksportas turbūt pralenks JAV eksportą.

Didėjantis ginklų pardavimas savyje slepia du pavojus: kuomet ginklų gamintojų apyvarta užsieniui pasidaro per didelė, pramonė yra pavojingose padėtyje ir naudoja savo įtaką valstybės užsienio politiką įtaigodama sau palankią linkmę. Kiekviena vyriausybė anksčiau ar vėliau turi pateisinti savo išlaidas ginklams. Vienintelis būdas ginklavimo išlaidoms pateisinti yra užpuolant savo kaimyną.

- G.

Laiškas 1982m. lapkričio m.10d.
Tampa Fla.

Gerb. "Sandaros" Redaktoriui,

Siųsdami \$ 50.00 čekį pranešame sekančią:

Po II pasaulinio karo 18 lietuvių šeimų, daugiausia pensininkai apsigyveno Tampose šiaurės rytuose, Hillsborough ir Oriant Rd. sankryžoje ir tą vietovę pavadino "Lietuvių Kaimelis".

To kaimelio lietuvių iniciatyva 1950 m. buvo įkurtas Lietuvių Klubas, kuris pasivadino Florida West Coast Lithuanian American Citizen Club.

Iki 1968 m. visi susirinkimai ir protokoliai buvo vedami anglų kalba, bet išrinkus klubo pirmininku Frank Šeštoką ir sekretore Oną Wilienę pradėta vartoti lietuvių kalba.

Klubas buvo išaugęs virš 350 narių, priklausė ne tik Tampos, St. Petersburg ir apylinkių lietuviai, bet ir nemažai Chicagiečiai.

Klubas išdinininkas William Popell turėjo užkandinę ir mažą moteliuką "Chicago Bill", tai atvykę Čikagiečiai pasišildyti Floridos saule, prisirašydavo į klubą.

1962 m. įsikūrus St. Petersburgo lietuvių klubui, beveik visi gyvenantieji St. Pete perėjo į jį, o likusieji Tampoje daugumoje iškeliavę į amžinybę, tai taip klubo nariams sumažėjus ir negalint išvystyti veiklos š.m. spalio 16 d. klubas buvo likviduotas.

Kadangi nemažai klubo narių buvo Sandaros skaitytojai, tai iš turimų santaupų paskyrė \$ 50.00.

Pirmoji klubo valdyba buvo: pirmininkas Jacob Maskalūnas, vice pirm. Martha Tribulis ir sekretorius ir išdinininkas William Popell. O paskutinioji nuo 1973 m: pirmininkas Jonas Kalpokas, vice. pirm. Frank Šeštoka ir išdinininkas Stela Oalenik.

Linkėdami geriausias sėkmes ir ilgo gyvenimo Sandarai Tampos lietuvių klubas paskutinį kartą sako Sudiev.

Su didžia pagarba; Jonas Kalpokas
Tampos Lietuvių Klubo pirmininkas

PENSININKŲ PINIGŲ

Redaguoja Vaclovas Prūsas

GYVYBĘ GELBSTINTI KORTELĖ

JAV Žaliasis Kryžius, vadinamas National Safty Council, kurio Illinois Valstijoje adresas yra Public Relations Department 444 N. Michigan Ave. Chicago, Ill. 60611, ir kurio vedėjas yra Charles Vance (tel. - 312 - 527-4800, Extention 510) jau kuris laikas kaip parūpina kiekvienam prašančiam asmeniui pinigine nešiojamą gyvybę gelbstinčią kortelę, kurioje mikrofiliu pagalba surašomos visos nelaimės atveju medikams reikalingos žinios, taip pat dar prisunčiama specialus ant automobilio stiklo užlipnamas lipinukas. Šitoks "malonumas" su pašto persiuntimu iš viso kaštuoja \$11,20. Kortelės ir lipinuko reikia prašyti šiuo adresu: National Health and Safty Awareness Center, Department 1B, 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 60601. Nepamirškite, prašymą siunčiant, kartu su pinigais prisiųsti dar ir voką su užlipytu pašto ženklų ir su užrašytu adresu.

Jei asmuo nelaimės atveju yra sužeistas ir be sąmonės, tuomet už jį kalba gyvybę gelbstanti kortelė, suteikdama visas pirmai pagelbai reikalingas žinias.

PENSININKŲ SUEIGOS

Pietų-vakarų Čikagos rajone, 6117 So. Kedzie Ave. (tel. - 312 - 744-5800) kas kiekvieną antrą penktadienį vyksta pensininkų sueigos, kuriose kviešti pareigūnai ir tiek pat šio pensininkų centro direktorė Barbara A. Nicpan suteikia pakankamai įdomių ir svarbių informacijų. Be to, pavaišina kava su pyragais - čiais ir pusvelčių duodama pietūs (maža piniginė auka).

Pensininkų namuose virš nurodytu adresu kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį teikiama pietūs (auka). Pietūs užsisakoma telefonu pirmadieniais. Centre veikia knygynas, skaitykla, estė šokiai, lošiamą bingo, rodomi filmai ir t.t.

Šių metų lapkričio 12 d. sueigoje, tarp kitko, buvo aiškina kaip ir kokiu būdu senyvo amžiaus asmenys gali apsisaugoti nuo užpuoliko. Visada reikia pranešti policijai, pasukus telefono nr. 911.

Pranešta, kad pensininkams teikiama veltui teisinis patarnavimas sudarant testamentą ir kitais klausimais. Šiuo reikalu skambinti telef. 476 - 8700, ext.39.

Ligoniams bei paliegiams vieną kartą vasarą nupiaunama žolė ir apkarpom krūmai. Nuvežama pas daktarą, į ligoninę ir t.t. Teirautis - 476 - 8700, ext. 38. Be to, įvesta specialūs pensininkams busai.

PENSININKAI, SUVERŽKITE DIRŽUS

Politiniai rinkimai jau praeityje, Jie dingę, kaip pernykštis sniegas. Visų politikierių pažadai ir pasižadėjimai išvežami į šiukšlynus kartu su rudeniniais lapais. Bet apie tai negalvokime. Užmirškime, kas buvo žadėta ir pažadėta, bet blaiviomis akimis pažvelkime į ateitį, kuri nieko gero nežada, nes pradėjo rodytis porinkimines "kregždutės", pranešančios, kad mūsų nejudomo turto (žemės ir namų) vertė nuo 1978 metų iki 1982 yra pakilusi 16-40%. Atseit, jūs jau esate turtingesnis net iki 40-ties procentų, todėl galite mokėti didesnius mokesčius. Taigi, pensininkai, jau pats laikas diržus susiveržti...

Tiesa, pensininkams daromos mokesstinės nuolaidos, bet tik bėda, kad tos nuolaidos dingsta turto įvertinime.

ALPS VALDYBOS NUTARIMAI

Šiais metais lapkričio 24 d. posėdžiausiu Am. Lietuvių Pensininkų S-gos Valdyba aptarė einamuosius reikalus ir nutarė suruošti, kaip ir kiekvienais metais, kalėdinį pobūvi, kurio programoje bus meninė dalis Maironio kūrinų rėmuose, fejletonas (tur būt iš pensininkų gyvenimo?), kalėdinės giesmės ir, be abejo, pietūs bei kavutė. Programą atliks P. Varkojienės vadovaujamas ir jau pasižymė-

jęs oktetas. Pobūvis įvyks gruodžio 15 d. Šaulių Namuose. Pradžią 1 val. ir 30 min. Nariai ir prijuočiantieji prašomi atsilankyti. Nesigailėsite.

Į ALPS pobūvių Valdyba kviečia ir visus Rockfordo pensininkų skyriaus narius.

Metinių švenčių proga, nutarta visus Čikagoje išėinančius laikraščius ir radijo valandėles apdovanoti po 50 dol., o prie Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto veikiančiam Tautos Fondui pasiųsti 100 dol., tuo būdu tampant Tautos Fondo nariu ir įsigyjant vieno balso teisę.

Būtų gerai, kad ir visi pavieniai pensininkai paremtų Tautos Fondą nors ir maža sumele, įnešant ją į Laisvės Iždą šiuo adresu: P.O. Box 21073, Woodhaven, N.Y. 114221, USA. Nerašinėkite visokias sveikinimo korteles, kuriose tik papildomos biznierių kišenės, bet tų kelių dolerių išlaidas persiūskime Laisvės Iždui, nesgi, plytą prie plytos lipdant, pastatomi gražiausi rūmai!...

PAREMKIME VYDŪNO ISTORINIAI POLITINIO VEIKALO IŠLEIDIMĄ

Rašo Vincas Žemaitis

Mūsų tautos didysis rašytojas, filosofas, kaip žinome, politikuoti nemėgęs, buvo priverstas, dėl vis didėjančių vokiečių nacių lietuvių persekiojimų, parašyti ir 1932 metais išleisti apie 500 psl. studiją, kurioje plačiai nagrinėjama: Sieben Jahre deutsh-litauischer Beziehungen (Septynių šimtų metų vokiečių-lietuvių santykiai). Apie tai, kas paskatino šios knygos pasirodymą, dr. Vydūnas savo knygos įžanginiame žody (5 psl.) rašo: "Jei lietuviybė nuo seniai daugelio vokiečių buvo traktuojama su panieka, tai ši jų elgsena po šio pasaulinio karo neribotai padidėjo. Ypatinai tas jaučiama Prūsų Lietuvoje. Net teisės ir tėviškę, taip sakoma, prūsų lietuviams nenorima pripažinti". Toliau jis sako: "Dėl to savaimi ir iškilo visa eilė klausimų, surištų su tėviškės samprata, jos gyventojais, kas yra savo esmėje vokiškumas bei lietuviybė, ir kaip visa tai prasidėjo ir šimtmečių eigoje vystėsi". Autoriaus nuomone, "šis negirdėtas vokiečių puolimo išaiškinimas, suteiks abiem pusėm patenkinamų priemonių ramiam ir teisingam šios problemos svarstymui."

Niekas kitas geriau už Vydūną negalėjo pažinti vokiečių galvosenos, jų literatūros. Jis studijavo Vokietijos mokslų įstaigose, turėjo daug pažinčių ir santykių su vokiečių mokslininkais. Tik jis, kaip mazlietuvis, galėjo puikiai vokiečių kalba pateikti pilną vaizdą tos dramos, kuri prasidėjo 1231 metais - užpuolus Vokiečių Kryžiuočių ordino kariams jo gimtąjį kraštą...

Knygos turinį sudaro dešimtys skyrių, kuriuose paliesta ir smulkiai išnagrinėta ir atsakyta į šimtus iškeltų klausimų. Ypač poetiškai įmantrus pirmas 60 psl. skyrius - tėviškės pasaulėjautos aprašymas (Die preussisch-litauische Heimatwelt). Iš tiesų, tai vyduniškas himnas gimtajam tėvų kraštui, jo gamtai, lietuviškai motinos kalbai, kurią jis prisipažįsta dar vaiku būdamas, ryšium su įsivairinta vokiečių kalba, buvo paniekėtas. Viena proga motinos tarti žodžiai jam giliai širdin išmigo: "Taip, tu gėdinies lietuvių kalbos! Bet juk toji kalba tavo tėvų, tavo motinos! Atseit, tu gėdinies manęs? (19 psl.). Po ilgesnio su motina dialogo, vaikas tai jautriai išgyvenęs, suprato savo galvosenos tragediją. Po to jis ryžtingai nutaręs: "gyvenime išdidžiai laikytis savo kilmės ir lietuviybę išskelti į garbę". (Vydūno pabraukta 51 psl) Šis skyrius išverstas lietuvių kalbon ir išleistas atskira knygele tikrai tik-tų mūsų besimokančiam jaunimui liuanis-tinėse mokyklose.

Reikia stebėtis Vydūno drąsa ir ryžtu išieiti viešumon su šiuo veikalu tuo laiku (1932), kai sufanatizuotas nacių-vokiečių jaunimas (Hitlerjugend) pradėjo siausti ir naikinti visą, kas tik lietuviško buvo (pagal šūki: rottet alles was echt litauisch ist.) Vydūno objektyviai ir aiškiai į akis pasakytos tiesos, jie negalė-

LAIŠKAS IŠ VAŠINGTONO

BRANDUOLINIŲ JĖGAINIŲ PAVOJAI

Branduolinių elektros energijos stočių statyba yra labai brangi ir trunka tarp aštuonių ir keturiolikos metų. Jų kaina stekia kelis šimtus iki bilijono dolerių.

Pirmutinė branduolinės elektros energijos stotis buvo pastatyta ir pradėjo veikti 1960 metais Dresdene, Ilinojaus valstijoje. Paskutinės stoties statyba buvo pradėta 1974 metais. 1981 metais vien JAV

jo pakęsti, dėl to knyga (1934) buvo konfiskuota ir sunaikinta. Taigi šio veikalo pirmajai laidai šiemet sukako 50 metų.

Nors sutramdžius 200 metų Vokiečių Ordino nuolatinius karo žygius, lietuvių tauta Melno sutartimi (1422) liko padalinta, bet po to abiejų tautų net 500 metų (laikantis sutartų sienų) paliko neišdildomų prisiminimų. Dabar toji kaiminystė svetimos imperialistinės karo jėgos jau 40 metų yra nutraukta, bet lietuvių-vokiečių taip išgyventi bendri santykiai negali būti nutrinti, bei pamiršti. Likimo vėjai papūtė kita priešinga kryptimi. Slavų Dmoklo (agresijos) kardas (dabar žygis į vakarus-pochod na zapad) pakibo ir lygiai graso taip lietuvių (ir viso Pabaltijo), taip ir vokiečių tautoms. Pirmoje eilėje nuo vokiečių didelės tautos iniciatyvos, bendro supratimo ir sutarimo priklausau, kad visame Baltijos regione įsiviešpatuotų teise, bet ne imperialistine diktatūra, paremta taika.

Kiek žinoma, apie 200,000 mazlietuvių, dar kalbančių lietuviškai, rusiškojo imperializmo buvo priversti savo senąją tėviškę apleisti. Žinoma-dauguma jaunimo pradėjo kalbėti vien vokiškai ir pamiršti savo tautinę kilmę, ką turėtų savas tautietis šiuo veikalu jiems priminti. Be to, mes neturime iki šiol geresnio veikalo vokiečių-lietuvių santykiams ir tų santykių istorijai nušviesti. Šio str. autoriumi šį klausimą VLIKO Tarybos posėdy (1979) referavus, to posėdžio pirmininkui kun. A. Trakiui balsavimo keliu dalyvių atsiklausus, vienbalsiai (vienam susilaikius) buvo pritarata šio Vydūno veikalas antros laidos išleidimui. Vydūno veikalą tenka traktuoti išėinant iš to laiko politinės minties varžtų.

Berlyno univ. prof. dr. Viktoras Falkenhanas, žinomas baltistas bei slavistas (žr. "Mokslas ir gyvenimas" nr. 8 psl. 25-27, 1982 m.) baigdamas str. rašo: "Šių prisiminimų autoriaus manymu, plačiausiems lietuvių tautos sluoksniams, jų pačių savimonei ir tuo pačiu tvirtam jų savos humanistinės dvasinės kultūros pamatui praverstų, jeigu vokiškai parašytas Vydūno veikalas "Vokiečių-lietuvių santykiai per septynis šimtmečius" taip pat būtų įskaitytas ir lietuvių kultūros palikimo, nes šitas veikalas priklauso prie gražiausių visos žmonijos kultūros žiedų" (M. pabr. V. Ž.)

Lieka tik sveikinti ir dėkoti Vydūno Jaunimo Fondo valdybai, po svarbaus prof. Šapokos Lietuvos Istorijos veikalas išleidimo, nutarusiai ir pasirūpinusiai Vydūno veikalą antrąją laidą. Mūsų pareiga šį patriotinį užmojų finansiniai paremti, nes teks jį daug kur informacijos tikslais dovanoti, dykai išsiųsti (įvairioms bibliotekoms).

Šio straipsnio autorius paremdamas Vydūno Jaunimo Fondą skiria 260 dol. apmokėti 15 knygų prenumeratą vokiškai kalbantiems, ar lietuvių kalbą pamiršusiems, iš jų 50 dol. - į Fondo lėšas išversti lietuviškai ir išleisti pirmąjį Vydūno veikalą (60 psl.) skyrių- antrašte: Tėviškės pasaulėjauta, ar Tėviškės atradimas.

N.B. Prierašas. Knygos leidėjų - Vydūno Jaunimo Fondo vardu nuoširdžiai dėkodamas, pilnai pritariu str. autoriaus V. Žemaičio mintims, ir jau galiu pranešti, kad pirmos laidos 478 psl. tekstas papildytas trumpomis biografinėmis žiniomis apie dr. Vydūną ir jo veiklą, jo vietovardžių ir vardu rodykle, įžanginiu žodžiu, užsakytais Italijoje ir jau gautais, būdingais Mazajai Lietuvai penkias spalvotais vaizdais pasirodys lapkričio mėnesį. Knygos kaina labai žema, tik 14 dol. su pasiuntimu. Taip, kad teksto, kietais viršeliais, bus virš 500 psl. Veikalą reprezentaciniai atspausdins dr. M. Morkūno spaustuvė.

Užsakymus ir aukas (čekiais ar money orders) rašyti: Vydūnas Youth Fund Inc. ir siųsti: Vydūnas Youth Fund, Inc. 3425 West 73 st. Chicago, ILL. 60629 Aukojusių sąrašai bus skelbiami spaudoje.

Su pagarba ir padėka (Vytautas Mikūnas)

veikė 68 iš 73 pastatytų branduolinės elektros energijos stotys, kurios tiekė apie vieną penktadalį elektros, arba 4% visos (visų rūšių) JAV energijos paklausos.

Pasaulyje 1981 metais veikė 261 branduolinė elektros energijos stotis, 21 valstybėje.

JAV inžinieriai tvirtina, kad branduoliniu kuru gaminama elektros energija yra apie ketvirtį pigesnė už nafta varomus variklius. Šios sutaupos, tačiau, neatsižvelgia į milžinišką stočių kainą ir išlaidų amortizaciją. Žinoma, taip pat nurodo, kad branduolinės energijos stotys netešia oro, nes nėra naudojami degalai. Jie, tačiau, nenurodo, kad branduolinės energijos stotys sunaudoja nepaprastus kiekius vandens aparatūros šaldymui ir tai teršia vandenį ir kenkia augalams ir gyvūnijai. Taip pat tvirtinama, kad gerai pastatytos ir prižiūrimos branduolinės energijos stotys yra saugios. Vienok, 2300 JAV mokslininkų ir inžinierių jau 1975 metais pasirašė memorandumą, kuris reikalavo pagriežtinti branduolinių elektros energijos stočių saugumo ir jų tikrinimo reikalavimus ir perspėjo apie slypinčius sveikatai ir genetinis pavojus.

Šių metų rudenyje prezidento Reģeno vyriausybė atskleidė pasiūlymą naujų branduolinių elektros jėgainių statybai paskatinti. Pasiūlymo esmėje yra stočių priežiūros, tikrinimų ir statybos leidinių reikalavimų supaprastinimas, kuris turės žymiai sumažinti pataisymų išlaidas ir sutrumpinti naujų stočių statybos laiką nuo 12-14 metų į 7 metus. Elektros gamintojų pramonės sąjunga šį pasiūlymą priėmė džiaugsmingai. Pasiūlymo kritikai, tačiau, nurodo, kad valdžiai mazinant tarnautojų skaičius, stočių tikrinimai ir statybos prašymų peržiūra neišvengiamai mažėja, o tuo pačiu didės nelaimingų atsitikimų pavojus.

Branduolinės energijos varikliai yra naudojami ne vien elektrai gaminti, bet juos naudoja JAV ir SSRS laivynas - laivams varyti ir SSRS - kai kuriuose erdvės palydovuose. Branduolinius ginklų bandymus arba jų gamybą iki šiol įvykdė šešios valstybės - JAV, SSRS, Didžioji Britanija, Prancūzija, Kinija ir Indija.

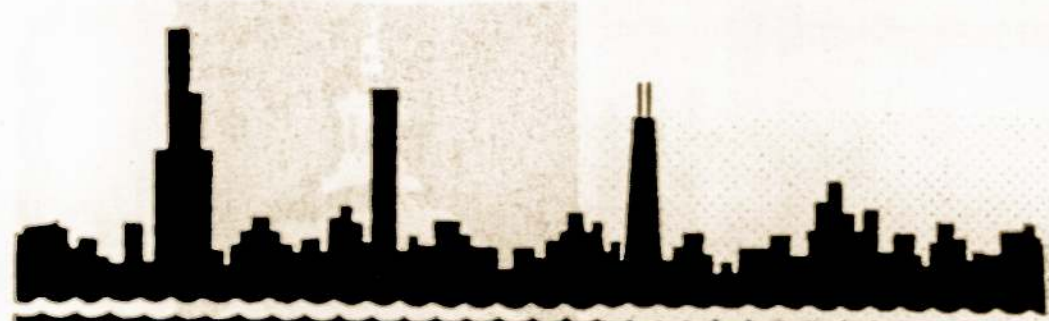
Visi branduolinės energijos panaudojimo būdai yra pavojingi ir kiekvienas jos pritaikymas jau yra pareikalavęs žmonių aukų. Kariškų branduolinės energijos pritaikymų nelaimingi atsitikimai nėra skelbiami, bet yra žinoma, kad jie kasmet įvyksta. Branduolinių jėgainių nelaimingi paslaptys dažniausiai būna sužinomos.

Darbininkų apkrėtimai radijacija 1980 metais padidėjo 35%, iš 64,073 atsitikimų 1979 metais į 80,200 atsitikimų. Lyginant su 1979 metais, šie skaičiai padidėjo keturis kartus. Vidutinis užkrėtimų skaičius kiekvienai jėgainiui, gi, pakilo beveik septynis kartus, iš 145-kių 1963 metais į 1010-tį 1981 metais. Šie skaičiai rodo, kad radijacijos pavojus darbininkams didėja su jėgainių amžiumi. Jie taip pat rodo, kad radijacija didina neįprastai kūdikių gimimą net "neužkrėstų" darbininkų šeimų tarpe. Savo keliu, darbininkų tarpe yra žinomas įvairių rūšių vėžio ligos išsivystymo pavojus.

Mokslininkai apskaičiuoja, kad vidutiniškai kas 13.5 metų gali įvykti didelė nelaimė branduolinėje jėgainėje ir bus apkrėsta aplinka 150-300 km. nuotolyje (ypač pavėjui). Tokios nelaimės atveju spėjama, kad bent 43,000 apylinkės gyventojų nustotų gyvybi, o keli šimtai tūkstančių gyventojų būtų užkrėsti ir pergyventų ilgalaikis negalavimus.

Šalia šių pavojų, branduolinės jėgainės kas kelis metus turi būti aprūpinotos nauju kuru. Sunaudotas kuras tebėra stipriai radioaktyvus. Branduolinių jėgainių kuro liekanos yra pavojingos ne tik žmonėms, bet ir aplinkai. Vien JAV branduolinių ginklų gamybos atmatų iki 1975 metų užėmė apie 300,000 kubinių metrų tūrį. Iš jų apie 1500 kubinių metrų atmatų išsisunkė iš indų, kurie turėjo būti saugūs bent 500 metų! Šių atmatų saugojimas ir pervežimas yra dažnai neatsargiai vykdomas ir tebera smarkių ginčų priežastimi.

Kaip matyti, branduolinė energija nėra nei pigi, nei nepavojinga. Valdžios pasiūlymai sumažinti priežiūrą stotyse, kurios 10 metų patenkinamai veikė, tik didins pavojų darbininkams ir gyventojams, nes nelaimių galimybės tampa didžiausios 20 - 40 metų įmonėse. Tokie valdžios pasiūlymai atrodo ne tik blogai apgalvoti, bet ir neatsakomingi piliečių atžvilgiu.

CHICAGOJ

IR APYLINKĖSE

TAUTOS FONDAS - DARBAS IR AUKA

VLIKAS susiorganizavo ir darbą pradėjo Lietuvoje okupacijų metais. Su okupantais vedė kovą pokario metais Europoje, ją tęsia persikėlus ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Tauta naikinama fiziniai ir dvasiniai, atskirta nuo laisvojo pasaulio geležine uždanga. Vyriausiasis išlaisvinimo komitetas vadovauja politinei kovai visame laisvame pasaulyje. Jis ruošia ir teikia informacijas laisvojo pasaulio valstybių vadams apie padėtį okup. Lietuvoje, okupantų vykdomą genocidą. Surenkamos žinios apie okupaciją panaudojamos informuoti pasaulį, parodyti ką daro okupantas pavergtam kraštui ir jo gyventojams. Leidžia ELTOS biuletenius keilomis kalbomis, radijo bangomis informuoja likusius tėvynėje apie laisvinimo darbus, kur reikia, kalba pavergtos Lietuvos gyventojų ir išeivijos lietuvių vardu.

Pavergtų tautų išlaisvinimo kelias nėra trumpas, tad visų mūsų veiksmų politiniai darbai turi būti visų vieningai remiami darbais ir aukomis. Svarbiausias laisvinimo veiksnys laisvuose kraštuose yra VLIKAS.

Pažvelkime į VLIKO finansinį pajėgumą vesti pavergtos Lietuvos išlaisvinimo kovą. Savo veiklai ir darbams vesti VLIKAS pastovių lėšų, finansinių resursų neturi. Jo finansavimo pagelbon susiorganizavo ir 1973 metais New Yorke įsiregistravo Tautos Fondas, kuris renka aukas ir finansuoja VLIKO veiklą ir laisvinimo darbus. Tačiau ir Tautos Fondas pastovių finansinių resursų, neišsekamų lėšų šaltinio, garan-

tuoto biudžeto neturi. Tiek VLIKO, tiek ir Tautos Fondo pajamos, veiklos finansavimo šaltinis - IŠEIVIJOS LIETUVIŲ AUKOS IR TESTAMENTINIAI PALIKIMAI.

Pasaulio politika nepastovi. Gali būti nenumatyti staigmenų. Todėl ir VLIKO darbai plėtėja, šakojasi ir išlaidos didėja. Šioji padėtis ir verčia labai rimtai susirūpinti, kad visi vienin-gai, pagal išgalę, skirtume auką Tautos Fondui, kuri bus sunaudota pavergtos Lietuvos laisvinimo kovai vesti.

Susiorganizavęs Tautos Fondas užsimojo tame darbe išvairyti gilia vągą - telkti lėšas mūsų vyriausiam veiksmui, kad jis galėtų sėkmingiau dirbti. Chicagos komitetas tik talkinkauja Tautos Fondui, kuris yra New Yorke. Jo adresas toks: LITUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC. 345 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N.Y. 11207.

CHICAGOS KOMITETĄ SUDARO: inž. J. Jurkūnas, prof. M. Mackevičius, dr. L. Kriaučeliūnas, inž. Ed. Jasiūnas, mok. A. Repšienė, P. Povilaitis, J. Kreivėnas, J. Žemaitis, Alf. Pimpė. Chicagos komiteto adresas: 9050 Troy Avenue, Evergreen Park, IL. 60642 P. Povilaitis.

Komitetas išsiuntinėjo Chicagos ir apylinkių lietuviams laiškus, kur yra paaiškinti Tautos Fondo tikslai ir prašo kiekvieną lietuvių atsiliiepti į prašymą ir paskirti auką pagal išgalę, savo auka prisidėti prie pavergtos Lietuvos laisvinimo kovos. Aukas galima įteikti komiteto nariams, išdėstinti P. Povilaičiui arba pasiųsti į centrą nurodytu adresu. Tautos fondui aukos nurašomos nuo pajamų mokesčių. Taigi, TAUTOS FONDAS - DARBAS IR AUKA!

K. T.

PAŽINKIME VLIKĄ

Trečioji vakaronė supažindinimui jaunimo ir visuomenės su VLIKU ir jį sudarančiomis organizacijomis vyksta gruodžio 3 d. 7 val. 30 min. vak. Jaunimo Centro kavinėje. Programoje. Me-

čio Valiukėno kalba apie VLIKO valdybą, pristatymas trijų VLIKĄ sudarančių grupių - Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio, Lietuvos Darbo Federacijos ir Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos. Rengia VLIKO Tarybos komisija Jaunimo reikalams.

Bus paskelbtos ir kitos vakaronės, supažindinimai su kitomis VLIKĄ sudarančiomis organizacijomis.

JAV R. L. B. TARYBOS SUVAŽIAVIMAS

JAV R. L. B. - nės Tarybos narių metinis suvažiavimas vyksta gruodžio 4 d. (šeštadienį) 10 val ryto. Lietuvių Tautiniuose Namuose, 6422 So. Kedzie Ave., Chicago, IL.

Po suvažiavimo 7 val vakaro toje pačioje salėje bus Tradicinė Kūčių vakarienė.

Meninėje programoje dalyvauja sol. Aldona Buntinaitė.

DR. KAZYS ERINGIS KALBĖS CICEROJE

Dr. Kazys Eringis yra pakviestas ir sutiko skaityti paskaitą ALT Cicero skrybiaus Lietuvos Nepriklausomybės minėjime 1983 m. vasario 13 d.

"KOMUNISTAI UŽĖMĖ DE PAUL UNIVERSITETĄ"

Lapkričio 7 d. virš šimto komunistų ir jiems prijauciančių šventė bolševikų revoliucijos 65 metų sukaktį. Ją suruošė sovietų - amerikiečių draugystės organizacija, pernai pradėjusi veikti Čikagoje.

Trylika "apaštalu" prie įėjimo nešiojo plakatus ir aiškino įeinantiems į universitetą ir praeiviams, kas vyksta viduje. Vienas studentas, pamatęs, kad raudonoji vėliava pagarbiai kabo pačiame scenos viduryje, pasakė, jog "Jūs privalote čia stovėti su šautuvais, ne su plakatais". Plakatai pasitiko išeinančius ir juos labai užrūstino tokiais parašais: "KGB važiuok namo", "De Paul universitetas padeda švesti bolševikų revoliuciją", "Komunistai yra masių žudikai", "Detente yra žiaurumas prieš prispaustuosius", "Raudonieji žudo krikščionis". Netrukio ir pasikeitimui "draugingais" žodžiais.

Protesto pareiškime dalyvavo patriotinių, religinių ir pavergtų tautų tautiečių organizacijų atstovai, kurių tarpe - du lietuviai. Demonstrantai išreiškė su pasiryžimu "iškilmingiau" sutikti norinčius švesti bolševikų revoliuciją sekančiais metais. Anot vieno kubiečio, "Mes esam laimingi, kad galime ginti žmogaus ir tautų teises kovojant prieš komunizmą, kuris jas niekina". V. M.

ELEKTROS ĮRENGIMAI

PATAISYMAI

Turiu Chicagos miesto leidimą. Dirbu ir užmiesčiuose, greit, garantuoti ir sąžiningai.

Klaudijus Pumputis

4514 So. Talman Ave. Chicago, Ill.
Telefonas 927 - 3559

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVIŲ KAILININKĄ CHICAGOJE

Išstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

- \$ 10 Fdv. Pikelis, Chicago, Ill.
  - \$ 10 Vikt. Kožica, Chicago, IL.
  - \$ 40 Charles Bukavackas, Miami, FL.
  - \$ 5 K. Plepys, Hot Springs, AR.
  - \$ 10 P. Kapiskas, Providence, R. I.
  - \$ 15 Wn. J. Meade, Klamath Falls, OR.
  - \$ 20 Mary Krauchunas, Chicago, IL.
  - \$ 5 K. Eidukas, Downers Grove, IL.
  - \$ 5 Emily Parmalis, St. Petersburg, FL
  - \$ 10 Irena Mickūnas, Jamaica Plain, MA.
  - \$ 25 A. Andriulionis, So. Boston, Mass.
  - \$ 5 Mrs. B. Čepauskas, Gulfport, FL.
  - \$ 8 Jonas Šabanas, Chicago, IL.
  - \$ 5 Aldona Karaliūnas, Cicero, IL.
- Dėkojame visiems už prenumeros susimokėjimą ir pridėtas aukas.
(Tęsins sek. numeryje)

Nepamirškite, kad gruodžio mėnuo yra SPAUDOS MĖNUO. Pats pratęsk prenumeratą kitiems metams ir Kalėdų proga užsakyk Sandarą savo artimiesiems. Tai bus geriausia Kalėdinė dovana.

Trumpos žinios

LITUANICA Lietuvių sporto klubas lapkr. 20 d. Šaulių Namuose surengė savo metinį bankietą, kuriame paminėta to klubo 32 metų gyvavimo sukaktis. Jaunių futbolo komandą globoja Sandara.

ZARASIŠKIŲ KLUBO metinis narių susirinkimas įvyksta gruodžio 5 d. Vyčių salėje. Renkama valdyba sekantiems metams.

BRIGHTON PARKO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBO susirinkimas vyksta gruodžio 2 d. Anelės Kojak salėje. Renkama valdyba sekantiems metams.

JONŠKIEČIŲ LABDARYBĖS IR KULTŪROS KLUBAS ŠAUKIA susirinkimą gruodžio 7 d. 1 val. p.p. Vyčių salėje. Renkama valdyba 1983 metams.

UPYTĖS DRAUGIŠKO KLUBO susirinkimas vyksta gruodžio 3 d. Anelės Kojak salėje. Renkama valdyba.

STELLA KAULAKIŠ-Bridgeporto Lietuvių Namų Savininkų d-jos pirmininkė, kviečia susirinkimą gruodžio 4 d., 3808 So. Union Ave.

BRIDGEPORT DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicagoje
Savininkas - Antanas Grigėnas

ŠVIEŽI, GERI PRODUKTAI IR NEBRANGŪS
Viskas pagal jūsų lietuvišką skonį.

ST. CASIMIR MEMORIALS, INC.

3914 WEST 111th STREET
CHICAGO, ILL 60655

We have the largest selection of monuments in the City.

SENIAUSIA LIETUVIŲ PAMINKLŲ BENDROVĖ IR DIRBTUVĖ.

Didžiausias pasirinkimas. Pagal užsakymą šiais metais Lietuvių Tautinėse Kapinėse pastatė didžiulį steigėjams paminklą ir daug kitų. Savininkai Wm. Nelsonas, Jr. ir Lillian F. Dulys. Vienas blokas nuo Liet. šv. Kazimiero kapinių. Telefonas - 233 - 6335.

MR. ANTHONY'S BANQUET HALL

Savininkai - Petras ir Rita Dūdos, Sandaros skaitytojai ir rėmėjai

Ruošdami kuria nors proga pokylį ar vakarienę, prašau turėti galvoje MR. ANTHONY jaukias ir gražias sales, esančias

7348 W. Irving Park Road, Norridge, Ill. Tel. 453-2106, kur tikrai rasite malonų patarnavimą ir puikų, pagal jūsų pasirinkimą, maistą prieinamomis kainomis.

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba:

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: Hemlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAIT REALTY

INSURANCE • INCOME

• NOTARY PUBLIC

2951 W. 73rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office - 436-7878

Res. 839 - 5568

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Registered Broker

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Kc BANGA

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

EDITOR
Antanas Adomenas
7151 South California
Chicago, Illinois 60629

Lithuanian Christmas Straw Ornaments

LIETUVOS PASIUNTINYBĖS RŪMŲ, WASHINGTON, D.C. RESTAURAVIMUI AUKOS, GAUTOS PER DETROITO LIETUVIŲ KOMITETĄ LIETUVOS PASIUNTINYBĖS PASTATUI ATNAUJINTI

Organizacijos aukojo:

- Detroito Stasio Butkaus Šaulių kp. \$ 500.
D.L.K. Birutės D-jos Detroito sk. \$ 400.
Detroito Ramovėnai..... \$ 200.
Lietuvos Vyčių 79 kp. \$100,
Detroito Lietuvių Organizacijų Centras \$ 100, A.L.R.K. Moterų S-gos 54 kp. \$ 100, Detroito "Švyturio" Jūrų Šaulių kp. \$ 50, Amerikos Lietuvių Balso Radijo Klubas \$ 50, Detroito Ateitininkai \$50, Lietuvos Vyčių 102 kp. \$ 25.

pavieniai asmenys aukojo:

- Po \$100 aukojo:
Kun. Alfonsas Babonas, Juozas ir Ona Briedžiai, Povilas ir Birutė Čekai, dr. Adolfas Damušis, Bronius ir dr. Birutė Girmiai, Antanas ir Jadvyga Antanaitis, Ignas ir Stefanija Kaunelienė, Jurgis ir Regina Mikailai, Benediktas Norkūnas, Leonas Petronis, Vincas Tamošiūnas, \$ 70 aukojo:
Alfonsas Lukas
Po \$ 50 aukojo:
Placidas ir Vanda Balynai, Matas ir Elzbieta Baukiai, a.a. Bronius Burba, Liudvikas Grunovas, Antanina Jonynienė, Justinas ir Marcelė Kurai, Juozas Petrauskas, Kazys ir Rožė Ražauskai, Vladas Staškus, Bronius Tatarūnas, Antanas Vaitėnas. \$ 40 aukojo:
Dr. Bronius Krakaitis.
Po \$ 30 aukojo:
Jonas ir Ona Bartkai, Andrius ir Stasė Bliūdžiai, Elena Jurgutienė, Antanas ir Genė Norai, Antanas ir Vida Pesiai, Po \$ 25 aukojo:
Juozas Augaitis, Stasys Bartkus, Simonas Blaškevičius, Eugenija Bulotienė, Vytautas ir Elena Čižauskai, Juozas ir Elena Jeneckai, Elzbieta Jodinskienė, Martynas ir Antanina Klimkaičiai, Jonas ir Janina Mikulioniai, Albertas ir Elena Misiūnai, Juozas ir Rasa Orentai, Kazys Sragauskas, Robertas ir Aldona Tamulioniai, Povilas Vaitiekūnas.
Po \$ 20 aukojo:
Petras Bliūdžius, Povilas Budrikas, Kostas Čiuželis, Jonas Dunčia, Kazys ir Estelle Gogeliai, Alfonsas ir Elena Juškai, Petras ir Elena Kaustekliai, Juozas Murinas, Alfonsas Nakas, Petras ir Jadvyga Putriai, Česlovas ir Ada Staniuliai, kun. Kazimieras Simaitis, Česys ir Ona Šadeikiai, Antanas Šiurkus, Genovaitė Špakauskienė, Antanas Tumosa, Antanas Vaitiekus, Vytautas ir Ona Valiai.
Po \$ 10 aukojo:
Albinas Andriušaitis, Česlovas ir Elena Anužiai, Antanas Bajercius, Stefa Balienė, Vladas Bublys, Andrius ir Alicija Butkūnai, Kazys ir Lola Kizlauskai, Petras ir Elena Marčiukaičiai, Antanas Mičiūnas, Antanas ir Valė Osteikiai, Balys Rūkštelė, Vladas ir Ona Simučiai, Lidiya Skrebutienė, Vladas Šlikas, Juozas Šuopys, Vincas Žebertavičius.
Po \$ 5 aukojo:
Linas Mikulionis, Šarūnas Mingėla, Arūnas Stašaitis.
Liet. Pas. Rūmų Restauravimo Komitetas, Vajaus Komisija.
Lapk. 9, 1982.

WORKSHOP IN CREATIVE WRITING ETHNICITY AS INSPIRATION

Algis Budrys, world renowned science fiction writer, and author of WHO, ROGUE MOON and MICHEALMAS, will lead a workshop in Creative Writing using Ethnicity as Inspiration on Saturday, December 4, 1982, from 1 to 4.30 p.m. at the Balzekas Museum of Lithuanian Culture, 4012 Archer, Chicago, Illinois.

Budrys will read his own stories inspired by his Lithuanian family and particularly his Grandfather. He will address the following issues at the workshop: The place of science fiction in literature, The use of ethnicity in literature.

Budrys' writing career spans thirty years. He has been a most prolific and diverse writer. In addition to his renowned science fiction novels, he has written more than two-hundred science fiction short stories, articles on bicycling, technology, a non-fiction book, TRUMAN and THE PENDERGASTS, a screen play, radio script, and television script.

This workshop is part of a two-year project funded by The National Endowment for the Humanities, entitled THE LITHUANIAN HERITAGE. THE MANY VIEWS OF YOUTH. Project directors are Antanas Saulaitis, Eileen R. Mackevich, Marija Stankus-Saulaitis and Stanley Balzekas, Jr. The purpose of the project is to provide an opportunity for 5,000 concerned Lithuanian American youth, ages 15-21, nationwide, to find new understanding, appreciation and interpretations of their heritage through interaction with youth oriented humanities professionals in a year-long series of inter-related events and activities which focus on history and literature. Other activities in the project include: "issues" discussions at summer camps, fall seminars in community, family and Lithuanian history using primary documents and oral history techniques, workshops in literature, translations and creative writing, both in English and Lithuanian, architectural tours and the development of a photographic exhibit with an audio component. In the second year of the project, a symposium of humanists, youth, youth workers and artists will compile and edit a resource book based upon the learning experience and historical data collected in the first year.

DR. K. BOBELIS WILL BE HONORED

Dr. Kazys Bobelis, VLIKAS PRESIDENT, (Supreme Committee for Liberation of Lithuania), will be honored at the Sandara Banquet, Saturday, December 11, 1982 in the Darius-Girėnas Hall, Chicago, IL.

VILNIAUS KRAŠTO LIETUVIŲ SĄJUNGOS Centro Valdyba

2483 Woodmere St., Detroit, MI 48209

VILNIAUS KRAŠTO LIETUVIŲ SĄJUNGOS CENTRO VALDYBOS PAREIŠKIMAS

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga, atstovaujanti Rytų Lietuvos Rezistencinį Sąjūdį, dalyvauja lietuviškos išeivijos politiniame veikime ir akyliai stebi ir seka mūsų kaimynų lenkų ir gudų (baltarusių) politinę veiklą išeivijoje.

Paskutiniu metu laikui pastebimi nedraugiški ir imperialistiniai mūsų kaimynų lenkų siekiai ir gudų-baltarusių "fantastiški", jokiais istoriniais faktais neparąmami, pareiškimai, liečią Lietuvos etnografines žemes bei mūsų Didžiosios Lietuvos Kunigaikštį miestą Vilnių, mūsų senovės lietuvių politinį ir kultūrinį židinį. Suprantama, kad tokie mūsų kaimynų pareiškimai ir siekiai, lietuvių išeivių tarpe kelia rūpestį ir nepasitenkinimą bei šaldo mūsų kaimyninius santykius ir ardo vieningą veiklą kovoje su visų bendru priešu, rusiškoju imperialistiniu komunizmu.

Akivaizdoje to, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba reiškia viešą protestą mūsų kaimynams lenkams ir gudams-baltarusiams dėl jų imperialistinių ir "fantastiškų" pareiškimų, kuriais siekiama savintis Rytų Lietuvos etnografines žemes ir net Lietuvos sostinę Vilnių.

Taip pat, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba viešai ir nedviprasmiškai pareiškia, kad lenkai ir gudai-baltarusiai, nori nuširdžių kaimyninių santykių ir glaudaus bendradarbiavimo su lietuviais, turi, vieną kartą ant visados, atsisakyti savo gruboniškų ir "fantastiš-

ku" siekių į Vilnių, bei Lietuvos sostinę Vilnių, ir liautis savo šovinistiškais pareiškimais savoje spaudoje, pamdose ir viešose demonstracijose įžeidinėti lietuvių tautą ir jos valstybinį savanikiškumą.

Mes Vilniaus lietuviai, tęsdami Rytų Lietuvos Rezistencinį Sąjūdį išeivijoje, užtikriname mūsų politinius veiksmus ir visą lietuviškąją visuomenę, kad mes visad būdėme Lietuvos rytinių etnografinių žemių ir Lietuvos sostinės Vilniaus sargyboje ir bekompromisiniai priešintis, bent kokioms lenkų ir gudų-baltarusių politinėms užmačioms, siekiančioms pazeisti Lietuvos valstybinį integralumą.

Tad tikimės, kad mūsų rytų ir pietų kaimynai atkreips rimtą dėmesį į šį mūsų pareiškimą ir jį tinkamai įvertins, o mūsų politiniai veiksniai parems mūsų pastangas kovoje dėl sostinės Vilniaus ir jo krašto.

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba

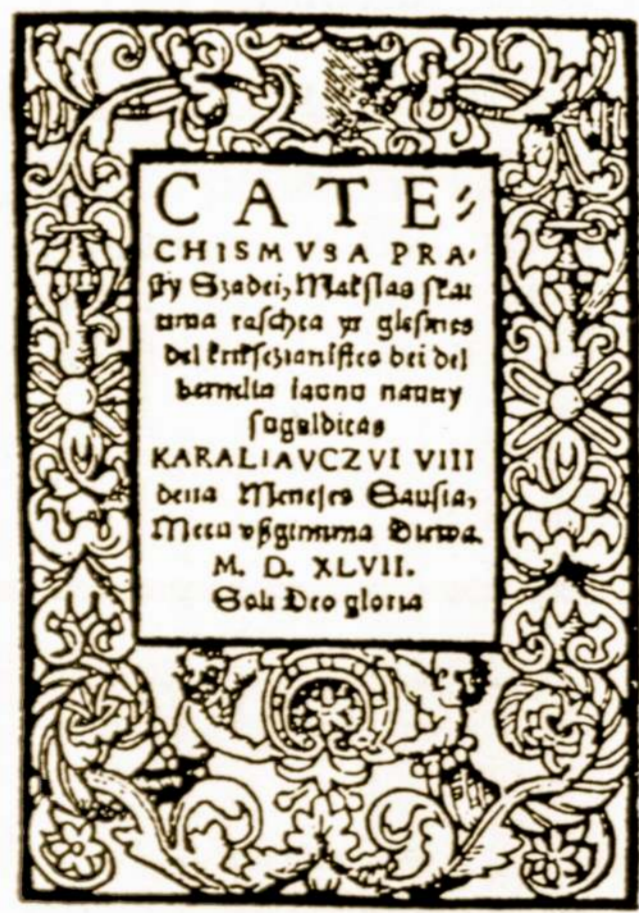
PENKTASIS PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Kongresas vyks 1983 metų liepos 1-24 dienomis. Kongreso atidarymas - liepos 1 d. II Pasaulio Lietuvių Dienų metu Čikagoje. Stovykla - liepos 4-10 d.d. Oberlin College, netoli Clevelando. Atsotvai toliau vyks į Trent Universitetą, prie Toronto, studijų dienoms liepos 11-20 d.d. Montrealyje liepos 22-24 d.d. įvyks vietinės spaudos konferencija, koncertas, banketas ir oficialus V PLJK uždarymas.

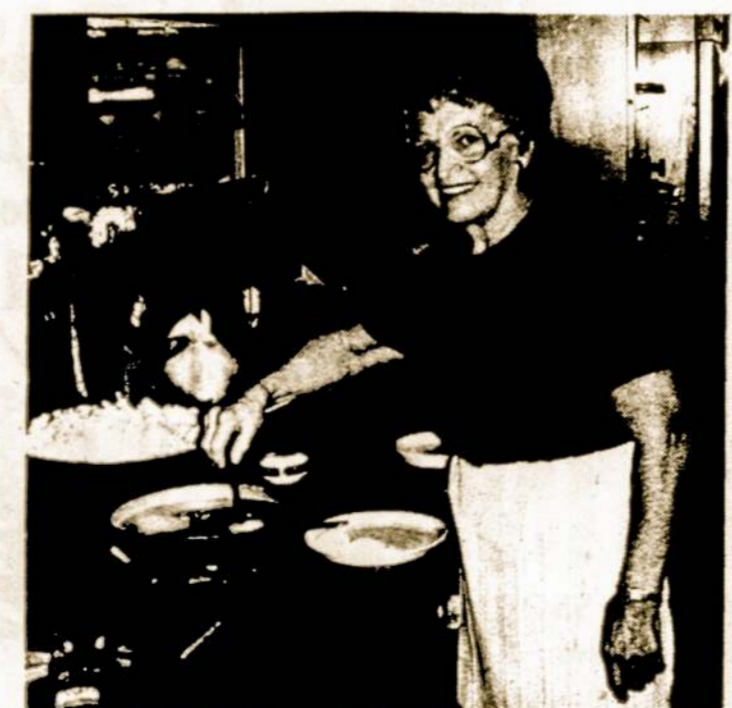
STOVYKLA. V PLJK stovyklos akademinės programos rengimo komisija sudaro: Birutė Bublėnė iš Detroito, kun. Antanas Saulaitis iš Čikagos, seselė Ignė Marjosiūtė iš Putnamo ir Viktorija Lenkauskaitė iš Clevelando. Stovyklos Technikinės Rusos Komisijos pirmininkė yra Rusnė Baltrušaitytė-Kasputienė iš Detroito. Stovyklos tikslas yra supažindinti stovyklautojus su svarbesniais Lietuvos istorijos laikotarpiais, kad dalyviai pažintų ir pažintų savo lietuviškąją kilmę ir savo priklausomybę lietuvių tautai. Kiekviena stovyklos diena bus skirta atskiram svarbesniam Lietuvos istorijos laikotarpiui

ATIDARYMAS. 1983 birželio 21- liepos 9 dienomis Pasaulio Lietuvių Dienų metu įvyks V PLJK jaunų dailininkų rinktinės meno parodilinojus Universiteto (Čikagoj) architektūros fakulteto meno galerijoje. Parodos atidarymas bus birželio 24 d. 5-7 v.v.

The first Lithuanian book by Martynas Mažvydas printed in 1547 (left); the title page of "Postilla" by Mikalojus Daukša printed in 1599

HCH, Medic Alert Scores Eggs-Actly at benefit

VERA PAUKSTIS, HCH Auxiliary President, demonstrates her poached egg skill as she prepares four eggs for judging.

To answer the question "Who Makes the Best Poached Egg in Chicago" the HCH Auxiliary had two members participate in the first annual "Poach-Off". It was held on Saturday, Nov. 6 at the Tambourine Restaurant, on Chicago's Near Northside, as a benefit sponsored by Medic Alert for needy patients.

Mieli SANDAROS skaitytojai

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rinkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsime labai dėkingi. Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

SUSIPAŽINTIMUI vienas "Sandaros" numeris siunčiamas nemokamai

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol. Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS:.....

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION form with various fields for publication details and circulation statistics.

Isteigta 1896

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS KAMPĖLIS

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS
ADRESAS - 840 West 33rd Street,
Chicago, Illinois, 60608.

T
M
D

DAKTARO ALEKSANDRO KURŠIAUS SUKAKTIS

Dr. Stasys Budrys

Dr. Karolius Kuršius — dr. Alexander Carolus Cursius-Curtius.

Šiemet sukanka 320 metų nuo Dr. Aleksandro Kuršiaus (Dr. Alexander Carolus Cursius-Curtius) disertacijos „Apie inkstų ir pūslės akmenį“ paskelbimą ir apgynimą. Dr. A. Kuršius buvo pirmasis lietuvis gydytojas ir rektorius, atvykęs į Naująjį Pasaulį. New York'o istorija prasideda nuo 1609 metų. Tuo laiku olandai jau turėjo bendrovę De Westindische Compagnie. Tačiau ne vieni olandai domėjosi Naujuoju Pasauliu. Vieną dieną olandai sužinojo, kad juos pralenkė prancūzas Samuel de Champlain ir užvedė prekybą su vietiniais indėnais. Išgirdusi apie tai, olandų bendrovė pasiuntė prityrusį jūrininką Henry Hudson, kuris įplaukė į New Yorko įlanką ir surado upę, kuri vėliau buvo pavadinta jo vardu — Hudson River. Hudson tuojau užvedė kailių prekybą su čia buviais indėnais. 1610 metais Olandija pasiskelbė šio krašto valdytoja ir pradėjo vežti olandus į Naująjį Pasaulį. 1625 metais Manhattan saloje jau buvo 200 žmonių kolonija. Kitais metais olandų bendrovė atpirkė iš indėnų Manhattan salą, pastatė tvirtovę ir ją pavadino Amsterdamo Fortu. 1653 metais kilo karas tarp Anglijos ir Olandijos. Bijodami anglų įsiveržimo, olandai pastatė tvirtą sieną Waal, kurios vietoj dabar yra garsusis Financial District ir Wall Street. Nežiūrint apsaugos, Anglijos karalius Charles II padovanojo Naująjį Amsterdamą savo broliui York'o kunigaikščiui James, kuris šių žemių gubernatoriui paskyrė Richard Nicolls. Gubernatoriui pasisekė susitarti su olandais be karo, tačiau Naujasis Amsterdamas buvo pavadintas New York.

Turimomis žiniomis Dr. A. Kuršius savo jaunystėje buvo lankęs kelis universitetus ir 1652 metais įstojo į Leipcigo universitetą, kaip lietuvis teologijos daktaras, turįs teisės licenciatą. Prieš atvykdamas į Ameriką, dr. A. Kuršius profesoriavo Lietuvoje. 1652 metais Vakarų Indijos bendrovė Amsterdamo sudarė sutartį su dr. A. Kuršium ir

pasamdė jį, kaip pirmąjį mokyklų rektorių. Mokykla buvo pastatyta žemutinėje Manhattan salos dalyje, dabartinėje Broad Street ir Exchange Place, kampe. (Švenčiant New York'o 300 metų sukaktį ant Wall Street Exchange namo buvo iškabinta lenta, pagerbti Dr. Alexander Cursius-Curtius). Olandų bendrovė, sužinojusi, kad Dr. A. Kuršius gydo ligonius, gubernatoriaus Peter Stuyvesant prašymu atsiuntė jam vaistažolių. Po 2 metų dr. A. Kuršius pasitraukė iš pareigų ir grįžo į Olandiją. 1661 metais jis įsistatė į Leideno Universitetą, kaip Carolus Alexander Curtius-Nobilis Lithuanus I.V.D. et MEDICINAE candidatus. 1662 metais liepos mėnesį 15 dieną Leideno universitete jis apgynė savo tezė „DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS de CALCULO RENUM ac VECICAE“ ir gavo medicinos daktaro laipsnį. Apie tolimesnį Dr. A. Kuršiaus gyvenimą nėra likę jokių žinių.

Šiandien po 320 metų turime ne vieną, o visą eilę garsių lietuvių gydytojų-profesorių, mokslininkų, tyrinėtojų. Tikėkime, kad nesustosime vietoje, bet visą laiką eisime į priekį ir duosime medicinos pasauliui ir lietuviškai visuomenei dar daug garsių lietuvių gydytojų.

Tokia atžymėjimo lenta dr. A. C. Kuršiumi prisiminti prikalta New York'e prie N.Y. Biržos pastato, Wall St.:

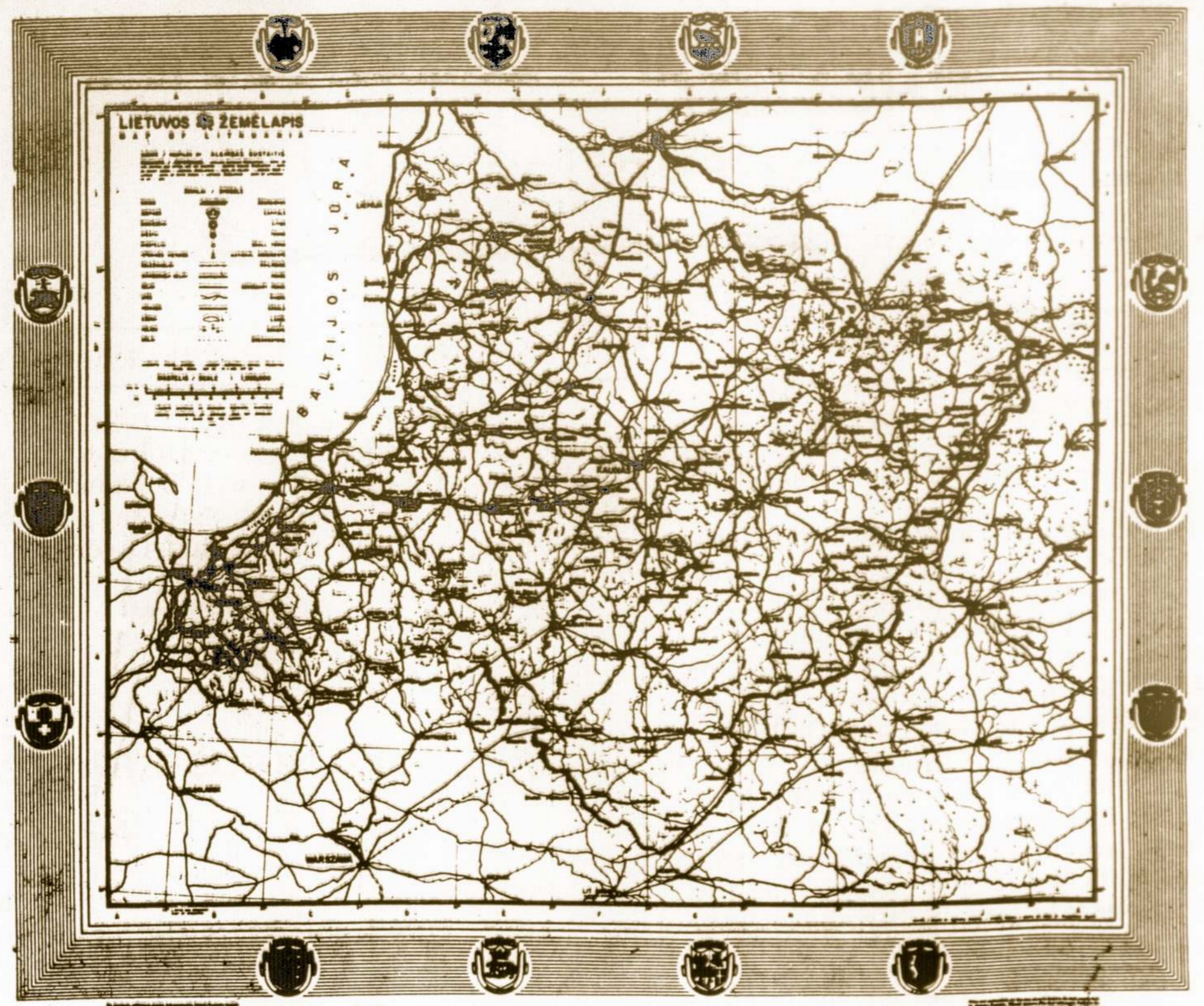
The First Latin School of New Amsterdam was founded on this site in 1659 by dr. ALEXANDER CAROLUS-CURTIVS Lithuanian nobleman and scholar who came to the Dutch Colony as Latin School master upon the invitation of Governor PETER STUYVESANT. By Centennial Lithuanian Committee.

(Iš žurn. MEDICINA, Nr. 2, 1982)

RUSIJOS SATELITŲ BĖDOS

Sovietų satelinės valstybės Europoje po Vengrijos, Čekoslovakijos ir dabar po Lenkijos įvykių jaučiasi labai sunkioje politiškoje padėtyje. Iš vienos pusės, jos privalo aktyviai klausyti Maskvos, o krašto viduje jos privalo pateikti bent ekonominius piliečių poreikius ir išlaikyti komunistų partijos kontrolę.

Pasaulio ekonominės krizės ir mažėjančių importų iš Sovietų Sąjungos akivaizdoje rusų satelinėms valstybėms darosi vis sunkiau išlaikyti gyvenimo lygį. Vengrija savo dilemą išsprendė stengda-

Lietuvos žemėlapis

Lietuvių tautai seniai reikėjo LIETUVOS ŽEMĖLAPIŲ, aiškiai parodančių ribas, kuriose slytina atstatyti Nepriklausomą Lietuvą. Tokio žemėlapių reikalingumu niekas neabejojo, daug kas apie tai kalbėjo, bet niekas nebuvo parengęs, nes tai labai didelis, kruopštus, įvairių žinių, patyrimo, mokslo ir nepaprasto kruopštumo reikalaujantis darbas.

Tokį žemėlapi užbaigė kartografas Algirdas Gustaitis, Lietuvos žemėlapių studijos darba pradėjęs 1955 metais. Žemėlapi išleido Lietuvos Sąjunga Tremtyje ir Lietuvos Istorijos Draugija, kurių centrai yra Chicagoje, 1982 metų pabaigoje.

Lietuvos žemėlapis parengtas nepaprastai atdžiai ir kruopščiai. Jį galima - ir ver-

ta - ilgai tyrinėti ir vis bus kas nors naujo atrasta. Vien tik buvusių prūsų žemių įjungimas į lietuvių tautą sukelia daug minčių ir pasididžiavimo. Nemažiau svarbus rytinių ir pietinių žemių įjungimas į lietuvių tautą šiuo žemėlapiu. Tuo pasisakoma už tenai esančių lietuvių tautos žmonių supratimą ir norą jiems padėti, juos laikyti lietuvių tautoje, ką dabar žiauriai slopina sovietai, gudai ar lenkai.

Tikėtina, šį Lietuvos žemėlapi priims ir pritaris pagrindinės lietuvių organizacijos, jį naudos savo leidiniuose, kaip ir įvairūs mokslininkai, geografs, mokytojai. Dabar vilniečiai, mažlietuviai jau turi visai ir pilnai jų tikslams atitinkantį Lietuvos žemėlapi ir

tuo reikalu jie galėtų pasiskirti, juo pasinaudoti.

Žemėlapius platina leidėjai Chicagoje ir kiti spaudos platinotojai. Užsisakyti: 2417 W. 43 Street, Tel. (312) 376-0551 ar 254-8830; arba 6547 S. Washtenaw Ave., tel. (312) 776-3209.

Lietuvos žemėlapis yra 37 x 32 1/4 inčų (94 x 82 cm.) dydžio. Braiže Kestutis Stropus. Žemėlapi puošia 14-ka Lietuvos miestų herbu, meniškai apipavidalintų dail. Telesforo Valiaus. Atspausdinta juoda-balta. Atsiimant iš leidėjų kaina tik 10 amer. dolerių. Persiunčiant brangiau, nes žemėlapis nelankstomas.

Tuo Lietuvos žemėlapiu turėtų pasipuoti visos lietuviškos įstaigos, gerų lietuvių pagarbūs kambariai ir visos lietuviškos mokyklos.

masi padidinti "socialistinio" ūkio našumą decentralizuodama planavimą. Nuo 1968 metų panašios pastangos buvo pradėtos Čekoslovakijoje, tačiau trūkumai kasdien didėja. Tiesa, Prahos kraituvės yra turtingesnės, nei Buchareste ar Varšuvoje, tačiau gamybinis našumas Čekoslovakijoje kas met mažėja.

Sovietų Sąjungai sumažinus naftos tiekimą, Čekija 1981 metų spalio mėn. pakėlė benzino kainą 35%. Gi, 1982 metais benzino kaina vėl pakelta. Pasaulyje pagarsėję Škodos fabrikai nebepajėgia konkuruoti su vakarų valstybėse gaminamais naujų mašinų modeliais ir dėl to mažėja užsienio valiutos įplaukos. Visoje pramonėje yra pastebimas fabrikų nuyvenimas. Gyventojai, gi, savo trūkumus pradeda spresiti Rusijoje plačiai išsivysčiusiais juodosios rinkos kombinacijų metodais.

Ekonominiu požiūriu stipriausia yra Rytų Vokietija, po jos seka Vengrija, Čekoslovakija ir Rumunija. Visos šios valstybės remiasi policine sistema ir buvo priverstos visus liberališkus poreikius kuo griežčiausiomis priemonėmis sustabdyti. Mažiausia antikomunistinių poreikių, tačiau, buvo Rytų Vokietijoje, kurios piliečiai visuomet pasižymėjo paklūsumu savo valdžiai.

Žmonių patarlės

Protas ir išmintį vadžioja.
Zodis galvos nepramuš.
Reik drąsos prie mėsos.
Kur miežiai guli, rugiai netelpa.
Bepig po kito stalu kojas pačius sėdėti.

LIETUVOS ŽEMĖLAPIS

J. Andrijaus sudarytą LIETUVOS ŽEMĖLAPI,

išleistą DEVENIŲ KULTŪRINIO FONDO, galima

įsigyti siunčiant užsakymus (šešis dolerius ir 65

centus pašto išlaidoms) šiuo adresu:

DEVENIŲ KULTŪRINIS FONDAS
P.O. Box 10782
St. Petersburg, FL. 33733

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street
Telef.: Grovehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: Townhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
Aikštė Automobiliams Statyti

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkome jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti jums naudingi ir ateityje

MIDLAND SAVINGS

& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago Illinois 60637
Phone 254 4470

ir 8929 So. Harlem Ave.
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598 9400

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

FRANK ZIOGAS
President

Sąskaitos apdraustos iki
\$ 100,000

BALTIC BAKERY

4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Savininkas JUOZAS ANKUS Tel. 737-6784

PASSBOOK SAVINGS...

the best way to save regularly!

5 1/2%
savings account

Paid and Compounded Quarterly

OUR SAVINGS CERTIFICATES 8%
EARN UP TO

see us for HOME financing.

AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7747

HOURS: Mon.-Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905